

Rikosprosessin viiveet oikeudenmukaisessa oikeudenkäynnissä

Sonja Hietaniemi

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Rikosprosessin viiveet oikeudenmukaisessa oikeudenkäynnissä

Sonja Hietaniemi
Liiketalous,
oikeudellinen osaaminen
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2024

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella rikosprosessin aikana ilmeneviä viiveitä asianosaisten oikeusturvan kannalta. Opinnäyteyössä käytiin läpi rikosprosessin vaiheita keskittyen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin joutuisuusvaatimuksen toteutumiseen ja tuotiin esille syitä, jotka aiheuttavat viiveitä. Työssä tutkittiin, kuinka rikosprosessin kestoa voitaisiin lyhentää vaarantamatta asianosaisten oikeusturvaa. Työssä perehdyttiin hyvitykseen oikeudenkäynnin viivästymisen johdosta.

Oikeudenmukainen oikeudenkäynti sisältää vaatimuksen käsittelyn joutuisuudesta. Käsittely ilman viiveitä on säännelty sekä kansallisella että Euroopan unionin tasolla ja kuuluisi olla jokaisen oikeus. Kuitenkin rikosprosessit saattavat venyä todella pitkiksi ja rikosasioiden käsittelyiden viipyminen on vakava ongelma Suomessa. Opinnäytetyössä tutkittiin, miksi tätä vahvasti säänneltyä jokaisen oikeutta ei pystytä aina toteuttamaan.

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin lainoppia eli oikeusdogmatiikka. Aiheeseen syvennyttiin voimassa olevan lain, lain esitöiden, oikeustapausten ja oikeuskirjallisuuden avulla. Tämän opinnäytetyön keskeisimpänä tarkastelun kohteena on Suomen perustuslain (731/1999) 21 § ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 6 artikla, joissa säädetään oikeudenkäynnin joutuisuudesta ja oikeusturvasta.

Sonja Hietaniemi

Delays in criminal proceedings in a fair trial

Year

2024

Pages

30

The purpose of this thesis was to examine delays during criminal proceedings from the point of view of the legal protection of the parties. The thesis went through the stages of the criminal process, focusing on the fulfilment of the requirement of a fair trial being expeditious, and highlighted the reasons that cause delays. The thesis examined how the duration of criminal proceedings could be shortened without compromising the legal protection of the parties involved. The thesis involved a review of the compensation due to the delay in the trial.

A fair trial includes a requirement that the proceedings be expedited. Processing without delay is regulated at both national and European Union level and should be everyone's right. However, criminal proceedings can be taking very long time and delays in criminal proceedings are a serious problem in Finland. The thesis examined why this strongly regulated right for everyone cannot always be implemented.

The research method used in this thesis was jurisprudence, i.e. legal dogmatics. The topic was explored with the help of current law, preparatory work for the law, court cases and legal literature. The main subject of this thesis is Section 21 of the Constitution of Finland (731/1999) and Article 6 of the European Court of Human Rights, which provides on the expeditiousness and legal protection of proceedings.

Keywords: criminal process, delay in criminal process, fair trial, legal protection

Sisällys

1	Johdanto.....	9
2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimusmenetelmä	9
3	Oikeudenmukainen oikeudenkäynti.....	10
4	Rikosprosessi	11
4.1	Esitutkinta.....	13
4.2	Syyteharkinta	14
4.3	Käsittely käräjäoikeudessa.....	15
5	Rikosprosessin viiveet.....	20
5.1	Oikeusturvan vaarantuminen	21
5.2	Hyvitys viiveestä	23
5.3	Rikosprosessien tehostaminen ja nopeuttaminen	25
6	Yhteenveto ja pohdinta	26
	Lähteet.....	28
	Kuviot	30

Säädösluettelo

Esitutkintalaki (805/2011)

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997)

Laki oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä (362/2009)

Laki Syyttäjälaitoksesta (32/2019)

Oikeudenkäymiskaari (4/1734)

Rikoslaki (39/1889)

Suomen perustuslaki (731/1999)

1 Johdanto

Rikosasioiden käsittelyiden viipyminen on vakava ongelma Suomessa sekä monessa muussa maassa,¹ vaikka oikeudenkäynnin joutuisuudesta säädetään laajasti Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, Euroopan unionin perusoikeuskirjassa sekä Suomen perustuslaissa. Yksilön oikeusturvasta huolehtiminen on toinen rikosprosessin tehtävistä rikosvastuun toteuttamisen ohella. Tärkeää on, ettei ihmisoikeuksia loukata tai vaaranneta tarpeettomasti missään vaiheessa prosessia.²

Suomen perustuslain (731/1999) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä. Rikosprosessin pitkät viivästykset vaarantavat yksilön oikeusturvaa ja voivat aiheuttaa esimerkiksi psyykkistä kuormitusta asianosaisille.³ Vakavien oikeusturvaongelmien vuoksi on säädetty erityinen laki oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä (362/2009). Lain mukaan asianosainen voi hakea hyvitystä viivästyneestä oikeudenkäynnistä jälkikäteisenä oikeussuojakeinona. Jälkikäteisenä oikeussuojakeinona rikosprosessin asianosainen voi valittaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen kokiesaan, että prosessin viivästyminen rikkoo Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaa. Ennakollisena oikeussuojakeinona toimii oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 19 luvussa säännelty asian kiireelliseksi määrääminen.

2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimusmenetelmä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksen on tutkia rikosprosessin aikana esiintyviä viiveitä ja syitä, miksi viiveitä aiheutuu. Opinnäytetyössä tarkastellaan rikosprosessissa ilmeneviä viiveitä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja yksilön oikeusturvan näkökulmasta. Työssä käsitellään mahdollisia keinoja, joilla rikosprosessista saataisiin joutuisampi. Lopuksi perehdytään tilanteisiin, joissa voi saada hyvitystä viiveestä.

Oikeudenmukainen oikeudenkäynti sisältää vaatimuksen käsittelyn joutuisuudesta. Käsittely ilman viiveitä on säännelty sekä kansallisella että Euroopan unionin tasolla ja kuuluisi olla jokaisen oikeus. Kuitenkin rikosprosessit saattavat venyä todella pitkiksi. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan, miksi tätä vahvasti säänneltyä jokaisen oikeutta ei pystytä aina toteuttamaan. Työssä tutkitaan, mitä tarkoittaa perustuslain 21 §:ssä oleva ”ilman aiheetonta viivästystä” ja millaisia aiheellisia viivästyksiä rikosprosessissa voi ilmetä ja miksi. Joutuisuusvaatimuksen ohella asianosaisille tulee turvata monessa prosessin vaiheessa riittävästi aikaa esimerkiksi

---

¹ Jokela 2018, 38.

² Jokela 2018, 9.

³ Häkkänen-Nyholm 2017.

tutustua asiakirjoihin ja valmistautua asian käsittelyyn ja vastauksen tai vaatimusten laatimiseen. Opinnäytetyössä perehdytään myös tilanteisiin, jolloin oikeudenkäynnin viivästyksestä voi saada korvausta ja millä perusteilla.

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmä on lainoppi eli oikeusdogmatiikka, joka on oikeustieteen vanhin tutkimuksen ala.⁴ Suurin osa oikeustieteellisestä tutkimuksesta on lainoppia.⁵ Lainopin tehtävänä on tulkita voimassa olevia säädöksiä ja systematisoida niitä.⁶ Tehtävänä on tulkita oikeusjärjestykseen kuuluvia sääntöjä ja selvittää niiden sisältöä sekä jäsentää voimassa olevaa oikeutta eli systematisoida sitä.⁷ Tutkimuskohteena on voimassaoleva oikeus ja tarkoituksena selvittää voimassaolevien oikeusnormien sisältöä.⁸ Lainoppi tutkii voimassaolevia lakeja sekä muita oikeuslähteitä kuten lainvalmisteluasiakirjoja taikka korkeimman oikeuden ja Euroopan Unionin tuomioistuimen päätöstekstejä.⁹ Oikeuslähteoppi määrittää oikeudellisen materiaalin, jota lainopin tulkinnassa ja systematisoinnissa käytetään.¹⁰ Oikeuslähteoppi jakaa oikeuslähteet velvoittavuuden mukaan vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin ja sallittuihin oikeuslähteisiin.¹¹ Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan kansallista oikeutta sekä Euroopan Unionin sääntelyä koskien joutuisuusvaatimusta. Aiheeseen syvennytään voimassa olevan lain, lain esitöiden, oikeustapausten ja oikeuskirjallisuuden avulla.

3 Oikeudenmukainen oikeudenkäynti

Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimus ja muut oikeusturvan takeet tulivat voimaan kansalliselle perustuslain tasolle perusoikeusuudistuksen myötä vuonna 1995.¹² Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on säädetty Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa. Oikeusturva määritellään Suomen perustuslain 21 §:ssä. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklasta sekä Suomen perustuslain 21 §:stä löytyy vaatimus asian käsittelyyn ilman aiheetonta viivytystä ja kohtuullisen ajan kuluessa. Vaatimus kohtuullisen ajan kuluessa toimitettuun oikeudenkäyntiin löytyy lisäksi Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklasta.

Jokaisella on oikeus perustuslain 21 §:n mukaan saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivästystä. Asia tulee käsitellä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Oikeusturvaan kuuluu jokaiselle oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva

---

⁴ Aarnio 2011, 1.

⁵ Husa, Mutanen & Pohjolainen 2010, 20.

⁶ Aarnio 2011, 1.

⁷ Husa ym. 2010, 20-21.

⁸ Hirvonen 2011, 21-22.

⁹ Hirvonen 2011, 23.

¹⁰ Hirvonen 2011, 41.

¹¹ Aarnio 2011, 68.

¹² Ervo 2005, 1.

päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Perustuslain 21 §:ssä todetaan, että oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet turvataan lailla.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan mukaan jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin kohtuullisessa ajassa. Jokaisen rikoksesta syytetyn vähimmäisoikeuksiin kuuluu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan mukaan muun muassa oikeus saada yksityiskohtainen tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteita ymmärtämällään kielellä viipymättä sekä riittävästi aikaa ja edellytykset puolustuksensa valmisteluun. Jokaisen rikoksesta syytetyn vähimmäisoikeuksiin kuuluu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan mukaan oikeus saada tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä sekä perusteluista viipymättä. Tieto tulee saada syytetyn ymmärtämällä kielellä. Syytetylle tulee varata aikaa hankkia tarvittaessa puolustaja sekä riittävästi aikaa ja edellytykset valmistella puolustustaan. Syytetyllä tulee olla oikeus kuulustella todistajia sekä saada maksutta tulkin apua, jos hän ei puhu taikka ymmärrä tuomioistuimessa käytettyä kieltä. Kuten voidaan huomata, joutuisuusvaatimuksen ja syytetyn vähimmäisoikeuksien välille syntyy ristiriitaa. Myöhemmin tarkastellaan lähemmin, kuinka joutuisuusvaatimusta voidaan toteuttaa asianosaisten oikeusturvaa vaarantamatta.

Suomen liittyttyä kasainvälisiin perus- ja ihmisoikeuksiin, rikosprosessi on kansainvälistynyt voimakkaasti. Kansallisen lain lisäksi prosesseja on säännelty vuodesta 1976 alkaen Yhdistyneiden kansakuntien vuoden 1966 kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus (KP-sopimus) sekä vuodesta 1990 lähtien Euroopan ihmisoikeussopimus, joihin sisältyvät määräykset on saatettu voimaan lakeina Suomessa. Rikosprosessin asianosaisella on mahdollisuus valittaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen, jos kokee että prosessissa rikotaan ihmisoikeussopimusta. Tällöin kansainvälinen sopimus menee jopa kansallisen lain edelle.¹³ Ihmisoikeussopimusta rikkova valtio voidaan velvoittaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 41 artiklan mukaan suorittamaan hyvitystä loukatun osapuolen kärsimästä vahingosta ja hänen oikeudenkäyntikuluistansa. Myöhemmin tarkastellaan lähemmin tilanteita, joissa voidaan suorittaa hyvitystä rikosprosessia tapahtuneesta viiveestä.

4 Rikosprosessi

Rikosprosessin päävaiheet ovat poliisin toimittama esitutkinta, syyttäjän syyteharkinta, oikeudenkäynti tuomioistuimessa sekä rangaistuksen täytäntöönpano.¹⁴ Rikosprosessin funktiona ovat rikosentorjuntafunktio ja oikeusturvafunktio eli rikosprosessin tehtävinä ovat rikosvastuun toteuttaminen ja yksilön oikeusturvasta huolehtiminen, joista säädellään perustuslaissa.

¹³ Jokela 2018, 29.

¹⁴ Jokela 2018, 7-8.

Tarkoituksenmukaisuusperiaatteen mukaan rikosprosessi on oltava niin yksinkertainen, selkeä ja tehokas, että aineellinen rikosvastuu toteutuu mahdollisimman nopeasti, huokeasti ja varmasti.¹⁵ Oikeudenkäynnin varmuus on tärkein tarkoituksenmukaisuusperiaatteista. Tärkeitä on, että oikeudenkäynnissä päästään mahdollisimman oikeaan ratkaisuun aineellisesti näyttö- ja oikeuskysymyksessä. Tavoitteena on tuomio-oikeellisuus, joka edellyttää, että jutun tosi-seikasto tulisi selvitettyksi mahdollisimman täydellisesti ja oikeusnormeja sovelletaan tosiseikastoon virheettömästi.¹⁶

Prosessin missään vaiheessa ei saa loukata tai vaarantaa yksilön oikeuksia eli ihmisoikeuksia.¹⁷ Oikeudenkäynti tulisi olla varmuuden lisäksi myös nopea ja kustannuksiltaan kohtuullinen. Oikeusvarmuutta ei voida siis tavoitella täydellisesti millä hinnalla tahansa. Tavoitteena on, että oikeudenkäynnistä aiheutuu mahdollisimman vähän työtä ja kustannuksia tuomioistumelle sekä asianosaisille. Prosessi tulisi käynnistää mahdollisimman nopeasti jutun vireille tulosta ja asia tulisi käsitellä ja ratkaista joutuisasti ilman aiheetonta ajanhukkaa kohtuullisessa ajassa.¹⁸ Erityisen tärkeää on lisäksi varmistaa, ettei syyttömät joudu syytetyksi, pakkokeinojen kohteiksi eivätkä tuomiotuiksi. Kaikki lailla säännelty oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin perusedellytykset on toteuduttava menettelyssä.¹⁹

Rikosprosessin asianosaisia ovat esitutkitalain (805/2011) 2 luvun 5 §:n mukaan asianomistaja, rikoksesta epäilty sekä muu henkilö, jonka oikeuksiin, velvollisuuksiin tai etuihin rikos ja sen selvittäminen voivat vaikuttaa. Asianomistajan käsitettä ei ole määritelty Suomen laissa. Se, keitä pidetään oikeudenkäynnin asianomistajina, on määräytynyt oikeuskirjallisuuden ja -kannanottojen myötä.²⁰ Asianomistajaksi kutsutaan tavallisesti rikoksen uhriksi joutunutta henkilöä. Myös syyttäjä on asianomistajana rikosprosessissa. Rikoksesta epäiltyä kutsutaan esitutkintavaiheessa epäillyksi ja oikeudenkäynnissä vastaajaksi tai syytetyksi. Esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä voidaan kuulla rikosasian selvittämiseksi todistajaa eli henkilöä, jolla on tietoja tai havaintoja käsiteltävästä asiasta. Todistaja ei kuitenkaan ole varsinaisesti rikosprosessin asianosainen. Todistaja saa olla läsnä oikeudenkäynnissä ainoastaan oman todistajanlausuntonsa antamisen ajan.²¹

Syytetty eli henkilö, johon rikosprosessissa rangaistusvaatimus kohdistetaan, saa syytetyn aseman sillä hetkellä, kun häntä vastaan nostettu syyte tulee vireille. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 2 luvun 1 §:n mukaan rikosasia tulee vireille

---

¹⁵ Jokela 2018, 9.

¹⁶ Virolainen 2006, 567.

¹⁷ Jokela 2018, 9.

¹⁸ Virolainen 2006, 568.

¹⁹ Jokela 2018, 10.

²⁰ Jokela 2018, 73-74.

²¹ Poliisi 2014; Syyttäjälaitos 2024.

haastehakemuksen saapuessa käräjäoikeuden kansliaan. Ennen rikosasian vireilletuloa, sen ollessa esitutkinnassa, puhutaan epäilyistä ja tuomionannon jälkeen tuomitusta. Nykyään syytettyä kutsutaan tavallisesti vastaajaksi, joka on siviiliprosessissa käytetty neutraalimpi ilmaisu. Syytetyn asema tuo henkilölle velvoitteita, kuten velvollisuuden saapua tuomioistuinten istuntoon kutsuttaessa. Syytetty voidaan määrätä noudettavaksi uuteen istuntoon, jos hän jättää tulematta kutsun mukaisesti istuntoon ilman laillista estettä.²²

4.1 Esitutkinta

Rikosprosessin ensimmäinen vaihe on esitutkinta²³, joka on toimitettava esitutkintalain mukaisesti. Esitutinnan suorittaa esitutkintalain 2 luvun 1 §:n mukaan poliisi. Esitutinnan tarkoituksena on esitutkintalain 1 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan valmistella asia mahdollisimman hyvin syyteharkintaa sekä oikeudenkäyntiä varten. Lisäksi esitutinnan pohjalta tulisi pystyä valvomaan asianosaisten etuja sekä ottaa vastaan todistelu yhdellä kerralla pääkäsittelyssä, taikka käsitellä asia kirjallisessa menettelyssä. Rikosasioissa on harvoin erillistä suullisen valmistelun istuntoa, joten esitutkinta toimii nykyään käytännössä rikosoikeudenkäynnin valmisteluna.²⁴ Esitutkinnassa selvitetään esitutkintalain 1 luvun 2 §:n mukaan ensinnäkin asian laadun edellyttämällä tavalla epäilty rikos, sen teko-olosuhteet, sillä aiheutettu vahinko ja siitä saatu hyöty, asianosaiset sekä muut syyteharkintaa ja rikoksen johdosta määrättävää seuraamusta varten tarvittavat seikat. Toiseksi selvitetään mahdollisuudet rikoksella saadun omaisuuden palauttamiseksi ja rikoksen johdosta tuomittavan menettämisseuraamuksen tai asianomistajalle tulevan vahingonkorvauksen täytäntöönpanemiseksi. Kolmanneksi selvitetään asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus, jos hän on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 3 luvun 9 §:n nojalla pyytänyt syyttäjää ajamaan hänen vaatimustaan. Lopuksi selvitetään, suostuuko asianomistaja ja aikooko rikoksesta epäilty suostua asian käsittelemiseen käräjäoikeudessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvussa tarkoitetussa kirjallisessa menettelyssä.

Esitutkinta on toimitettava esitutkintalain 3 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan ilman aiheutonta viivytystä. Kiirehtiminen ei kuitenkaan saa vaikuttaa negatiivisesti asianosaisten oikeuksiin eikä esimerkiksi vaarantaa epäillyn mahdollisuuksia puolustuksensa järjestämiseen. Asiaa on tutkittava riittävästi ja huolellisesti. Jokaisen yksittäisen tapauksen esitutinnan kesto riippuu asian erityispiirteistä kuten sen laajuudesta ja laadusta.²⁵ Todistajien kuulustelu tulisi tapahtua mahdollisimman pian tapahtuman jälkeen, jotta muistikuvat ovat parhaimmat.

---

²² Jokela 2018, 83.

²³ Jokela 2018, 167.

²⁴ Jokela 2018, 168.

²⁵ HE 222/2010 vp., 188.

Asianosaisten mahdollisuudet vaikuttaa todistajalausuntoihin vähenevät, jos todistajia päästään kuulemaan mahdollisimman pian.²⁶

Esitutkintalain 3 luvun 11 §:n mukaan, jos epäiltyä tai asianomistajan on alle 18-vuotias taikka henkilöä epäillään lähestymiskiellon rikkomisesta, jota ei ole pidettävä kokonaisuutena arvioiden vähäisenä, esitutkinta on toimitettava kiireellisesti. Alle 18-vuotiasta asianomistajaa koskeva kiireellisyysvaatimus koskee seksuaalirikoksia tai asianomistajan vapauteen, terveyteen, henkeen, rauhaan kunniaan tai yksityisyyteen kohdistuvia rikoksia. Olosuhteiden vaatiessa esitutkintatoimenpiteet voidaan laittaa esitutkintalain 3 luvun 11 §:n 5 momentin mukaan tärkeysjärjestykseen. Tutkintatoimenpiteitä suorittaessa voidaan esimerkiksi asettaa etusijalle vakavimmat rikokset sekä lähiaikoina vanhentumassa olevat rikokset.²⁷ Erityisesti sylliseksi epäillyn kannalta esitutkinnan toimittaminen ilman aiheetonta viivytystä on erityisen tärkeää, ettei hän joudu olemaan rikoksesta epäillyn asemassa tarpeettoman kauaa.²⁸

Esitutkintaviranomaisen on huolehdittava, ettei tutkittava rikos pääse vanhentumaan esitutkinnan aikana. Huomioon on otettava väitetyn rikoksen lievimmän mahdollisen tekemuodon syyteoikeuden vanhentuminen. Esitutkintaa suorittaessa on harkittava toimenpiteiden kiireellisyyttä, jos tutkittavan rikoksen vanhentumisaika on lyhyt. Syyttäjälle on jätettävä myös kohtuullinen aika syyteharkintaa varten. Asianomistajallekin on jätettävä aikaa saattaa asia itse vireille tuomioistuimessa ennen syyteoikeuden vanhentumista, jos syyttäjä päättäkään jättää syytteen nostamatta taikka esitutkintaa ei toimitetakaan loppuun.²⁹

4.2 Syyteharkinta

Rikosprosessin toinen vaihe on syyteharkinta. Esitutkinnan valmistuttua asia siirtyy poliisilta syyttäjälle.³⁰ Syyttäjän tehtävänä on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 2 §:n mukaan nostaa rikosasiassa syyte ja ajaa sitä. Rikosasiaa ei voida ottaa tutkittavaksi tuomioistuimessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 1 §:n mukaan, ellei lain mukaan oikeutettu ole nostanut syytettä. Syyttäjän tehtävänä on syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 9 §:n mukaan huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteutumisesta asiassa, jota hän käsittelee. Syyttäjän on huolehdittava, että asian käsittely sujuu joutuisasti, taloudellisesti ja tasapuolisesti asianosaisten oikeusturvan sekä yleisen edun edellyttämällä tavalla. Syyttäjällä on syyteharkintaa tehdessään syyttäjälaitoksesta annetun lain 10 §:n mukainen riippumaton ja itsenäinen valta tehdä ratkaisut käsiteltävänä olevaa rikosasiaa koskevissa rikosvastuun toteuttamista koskevissa asioissa. Koko rikosoikeudellinen järjestelmä rakentuu

²⁶ Fredman, Kanerva, Tolvanen & Viitanen 2020, 372.

²⁷ Jokela 2018, 169.

²⁸ HE 222/2010 vp., 188.

²⁹ HE 222/2010 vp., 188-189.

³⁰ Jokela 2018, 257.

syyttäjien toiminannan varaan. Syyttäjät ovat tärkeässä asemassa varmistamassa, että ihmis- ja perusoikeudet sekä laillisuusperiaate toteutuvat rikosprosessissa. Syyttäjän tulee varmistaa, ettei rikosoikeudellisiin toimenpiteisiin ryhdytä syyttömiä vastaan ja että rikoksiin syyllistyneet saatetaan edesvastuuseen mahdollisimman pian.³¹

Syyttäjällä on niin sanottu kolmoisrooli. Syyttäjän tehtävien kolme pääryhmää ovat syyteharkinta, syytteen ajaminen oikeudenkäynnissä asianosaisena sekä tuomiovallan käyttöön rinnastettavat tehtävät. Tehtävät ovat periaatteessa erillisiä, mutta liittyvät yleensä käytännössä toisiinsa. Syyteharkinta on syyttäjän tehtävistä keskeisin ja siihen liittyvät velvollisuudet alkavat jo esitutkinnassa. Syyttäjän tulee huolehtia, että esitutkinnassa on kerätty riittävästi todistusaineistoa, myös epäillyn syyllisyyttä vastaan, jotta ne riittävät syyteharkinnan pohjaksi.³² Täten syyttäjällä onkin rikosprosessissa laajin rooli kaikista viranomaisista. Syyttäjän rooli ulottuu esitutkinnasta tuomioistuinkäsittelyyn saakka ja lievemmistä rikoksista syyttäjä voi itse määrätä sakkorangaistuksen.³³

Syyttäjää koskee oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 6 §:n mukaisine syyte-pakkoperiaate, jonka mukaa syyte on nostettava niin pian kuin on ilmennyt todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi. Rikoksesta epäillyn ollessa alle 18-vuotias esitutkintavaiheessa, syyttäjän on ratkaistava kiireellisesti oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 8 a §:n mukaan, nostaako hän rikoksesta syytteen. Jos syyttäjä päättää nostaa syytteen, on se nostettava ilman viivytystä.

4.3 Käsittely käräjäoikeudessa

Syyttäjän saatua syyteharkinta valmiiksi, hän toimittaa kirjallisen haastehakemuksen käräjäoikeuden kansliaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 1 §:n mukaisesti. Haastehakemuksen saavuttua kansliaan, rikosasia tulee vireille. Ennen 1997 voimaan tullutta lakia oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997) syyttäjä huolehti itse syytteen nostamisesta niin sanotulla suullisella haasteella. Tällöin rikosasia tuli vireille, kun haaste annettiin tiedoksi vastaajalle. Nykyään tuomioistuimessa päästään heti haastehakemuksen saavuttua käräjäoikeuden kansliaan aloittamaan asian käsittelyn suunnittelu ja valmistelevat toimenpiteet jo ennen haasteen tiedoksiantamista vastaajalle. Vireilletulon ajankohdan siirtäminen 1997 voimaan tulleella lailla turvaa osaltaan käsittelyn keskittämistä. Nykyisellä menettelyllä vastaaja ei pysty pakoilemalla haasteen tiedoksiantoa estämään eikä pitkittämään asian vireilletuloa. Rikoslain (39/1889) 8 luvun 3 §:n mukainen syyteoikeuden vanhentuminen sen sijaan katkeaa vasta kun haaste on annettu tiedoksi vastaajalle taikka oikeudenkäynnissä on tehty

³¹ Jokela 2018, 65.

³² Jokela 2018, 65-66.

³³ Syyttäjälaitos 2024.

rangaistusvaatimus vastaajan ollessa henkilökohtaisesti läsnä. Syyteoikeus voi siis vanhentua, jos vastaaja pakoilee haasteen tiedoksiantoa tarpeeksi kauan.³⁴

Syyteoikeuden vanhentuminen ei ole ainoa ongelma vastaajan pakoillessa haasteen tiedoksiantoa. Koko rikosprosessi pitkittyy ja muiden asianosaisten oikeusturva voi vaarantua. Korkeimman oikeuden tapauksessa KKO 2016:45 henkilöä syytettiin avunannosta törkeään kavallukseen. Hän sai tietää olevansa epäillyn asemassa vuonna 1998 ja syyte asiassa tuli vireille vuonna 2004. Jutun pääteki jää ei saatu yrityksistä huolimatta haastettua ulkomailta. Asiassa pidettiin valmisteluistunto vuonna 2016, jolloin tavoitettu vastaaja vaati, että syyte ja asianomistajan korvausvaatimus jätetään tutkimatta tai hylätään oikeudenkäynnin viivästymisen johdosta. Asian käsittely ei edennyt vuosien varrella valmistelua pidemmälle ja henkilö oli rikoksesta epäillyn asemassa useita vuosia. Oikeudenkäynnin viivästyminen on loukannut henkilön oikeutta oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukseen saada asia käsiteltyksi kohtuullisessa ajassa. Lopulta korkein oikeus katsoi, että henkilöön kohdistetut syytteet tulee jättää tutkimatta. Voidaan olettaa, että epäillyn asemassa olo tarpeettoman pitkään vaarantaa henkilön oikeusturvan saamista. Päätekijän oleskelu ulkomailla viittaa haasteen tiedoksiannon pakoiluun.

Tällaisissa tapauksissa on hyvä huomioida, että rikoksesta epäillyllä ei ole velvollisuutta tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa. Rikoksesta epäillyllä on esitutkintalain 4 luvun 3 §:n mukaan oikeus olla myötävaikuttamatta sen rikoksen selvittämiseen, josta häntä epäillään. Lisäksi KP-sopimuksen 14 artiklan g kohdan mukaan ketään ei voida pakottaa todistamaan itseään vastaan eikä tunnustamaan syyllisyyttään.

Haastehakemuksen sisältö on vuosien varrella muuttunut yksityiskohtaisemmaksi ja sen sisältö on säännelty tarkoin laissa. Vastaajan tulee pystyä vastaamaan kanteeseen ja valmistautumaan oikeudenkäyntiin haastehakemuksen perusteella.³⁵ Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 3 §:n mukaan haastehakemuksessa on ilmoitettava: 1) vastaaja, 2) asianomistaja, 3) syytteenalainen teko, sen tekoaika ja paikka ja muut tiedot, jotka tarvitaan teon kuvailemiseksi, 4) rikos, johon syyttäjä katsoo vastaajan syyllistyneen, 5) rangaistus- ja nettämisvaatimus sekä muut vaatimukset ja lainkohdat, joihin ne perustuvat, 6) asianomistajan vaatimukset, joita syyttäjä ajaa syyteasian yhteydessä, 7) todisteet, jotka syyttäjä aikoo esittää, sekä mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen, 8) ylimääräinen tieto, jota syyttäjän on tarkoitus käyttää näyttönä, sekä perustelut tiedon käyttämiselle, 9) syytteen nostamisen edellytyksenä oleva pyyntö taikka sitä koskeva määräys tai suostumus ja 10)

³⁴ Jokela 2018, 331–333.

³⁵ Jokela 2018, 337.

tuomioituimen toimivallan perustavat seikat, ellei toimivalta muuten ilmene haastehakemuksesta. Haastehakemuksessa tulee ilmoittaa lisäksi asianosaisten nimet sekä heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä yhteystiedot. Myös tuomioistuimen yhteystiedot tulee ilmoittaa haastehakemuksesta. Vastaajan vapaudenmenetyisaika tulee ilmoittaa haastehakemuksessa, jos se on yli vuorokauden. Jos on olemassa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 13 §:n 1 momentin mukainen syy pääkäsittelyn pitämiselle kahden viikon kuluessa, se tulee ilmoittaa haastehakemuksessa. Tällainen syy on, jos vastaaja on vangittuna, matkustuskielessä tai virantoimituksesta pidätettynä. Lisäksi tuomioistuimelle on ilmoitettava soveltuvalta tavalla asianosaisten sekä todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero ja muut yhteystiedot. Jos jokin tieto myöhemmin muuttuu, siitä tulee viipymättä ilmoittaa tuomioistuimelle. Lopuksi syyttäjän on allekirjoitettava haastehakemus.

Kuten aikaisemmin todettiin, tuomioistuimen valmistelevat toimenpiteet alkavat heti, kun haastehakemus on saapunut käräjäoikeuden kansliaan. Nykyään kaikki valmistelevat toimenpiteet tapahtuvat yhden tuomarin kokoonpanossa oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 5 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti. Vaikka puheenjohtaja tekee yksin ratkaisun, toimenpiteet suoritetaan tuomioistuimen nimissä, ei tuomarin omissa nimissä. Valmistelun ensimmäinen vaihe on haastehakemuksen tarkastaminen. Jos haastehakemuksessa havaitaan puutteita, niiden korjaaminen jo ennen pääkäsittelyä on välttämätöntä, ettei pääkäsittelyä jouduta puutteen vuoksi lykkäämään. Syyttäjää on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan kehoitettava korjaamaan haastehakemuksessa mahdollisesti havaitut puutteet määräajassa. Haastehakemusta ei siis saa jättää tutkimatta heti puutteiden vuoksi. Vähäiset puutteet kuten kirjoitusvirheet tuomioistuimen tulee korjata itse, jotta asian käsittely ei pitkity aiheettomasti.³⁶

Rikosasioissa tuomioistuimen on haastehakemuksen saatuaan annettava asiassa haaste oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 8 §:n mukaan viipymättä vastaajalle. Haasteella on oikeudenkäynnissä huomattava merkitys, sillä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 9 §:n mukaan haaste sisältää kehotuksen antaa kirjallinen vastine asiassa tuomioistuimelle. Haasteessa on oltava yksityiskohtaisesti seikat, joihin vastaajaa kehoitetaan vastaamaan. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 9 §:n mukaan vastaajan tulee ensinnäkin ilmoittaa kantansa häntä vastaan esitettyihin vaatimuksiin, toiseksi vastaajan tulee ilmoittaa kantansa perustelut, jos hän kiistää syytteen tai muut vaatimukset, kolmanneksi hänen tulee ilmoittaa todisteet, jotka aikoo esittää, ja mitä hän kullakin todisteella aikoo näyttää toteen eli todistusteema ja viimeiseksi vastaaja kehoitetaan toimittamaan tuomioistuimelle ne kirjalliset todisteet, joihin hän vetoaa. Vastaajaa kehoitetaan vastaamaan häntä vastaan esitettyihin vaatimuksiin kirjallisesti tuomioituimen asettamassa määräajassa

---

³⁶ Jokela 2018, 348.

taikka suullisessa istunnossa. Suullinen ja kirjallinen vastaaminen eivät poissulje toisiaan. Vastajaalle on annettava riittävästi aikaa kirjallisen vastineen antamiseen sekä puolustuksensa valmisteluun Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6.3 artiklan sekä KP-sopimuksen 14.3 artiklan mukaisesti. Riittävä aika puolustuksen valmisteluun arvioidaan tapauskohtaisesti. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon asian laatu sekä syytetyn ja hänen mahdollisen avustajansa olosuhteet. Tuomioistuimen on huolehdittava viran puolesta, että syytetty on saanut asianmukaisen tiedon syytteestä sekä riittävästi aikaa valmistella puolustustaan.³⁷ Olennaisinta vastauksessa on myöntääkö vai kiistääkö syytetty syytteen. Syytetyn ennakkovastauksen tarkoitus on auttaa tuomioistuinta ja syyttäjää pääkäsittelyyn valmistautumisessa.³⁸

Tuomioistuin huolehtii viran puolesta rikosasioiden haasteiden tiedoksiannosta oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 1 §:n mukaisesti. Tuomioistuimen huolehtiessa tiedoksiannosta, tiedetään koska tiedoksianto on toimitettu. Tämä helpottaa pääkäsittelyn suunnittelua. Haasteen lisäksi tuomioistuimen vastuulla on valmistella ja antaa tiedoksi erilaisia kutsuja, täydennyskehotuksia sekä varata asianomistajalle tilaisuus toimittaa tuomioistuimeen kirjallinen vaatimus perusteluineen. Pääasiassa tiedoksiannoista huolehtii käräjäoikeuden henkilökuntaan kuuluva haastemies. Haastemiehelle asetettu määräaika on luonteeltaan ohjeellinen. Määräajan tarkoituksena on helpottaa tuomioistuimen juttuseurantaa ja prosessin vaiheiden aikataulujen suunnittelua.³⁹

Kun valmistelu on toimitettu, asia on määrättävä pääkäsittelyyn viipymättä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 12 §:n mukaisesti. Juttua ei siis saa jättää valmisteluvaiheeseen odottamaan pääkäsittelyä. Tämä voi olla haastavaa käräjäoikeuksien jutturuuhkien takia. Jutturuuhkat aiheuttavat käsittelyaikojen pitenemistä. Lain mukaan jutun katoaminen ”mustaan aukkoon” ei pitäisi olla mahdollista, sillä laki määrää, että jutulle määrätään ajankohta pääkäsittelylle heti valmistelun päätyttyä.⁴⁰ Lain tarkoituksena siis on, että pääkäsittely pidetään niin pian kuin mahdollista. Tämä on tärkeää asianosaisten oikeusturvan kannalta. Aineellisen totuuden selvittäminen vaikeutuu prosessin pitkittyessä, sillä todistajien muistikuvat heikentyvät ajan kuluessa. Rangaistuksen tuomitseminen mahdollisimman pian rikollisen teon jälkeen on hyvä myös yleisen lainkuuliaisuuden kannalta.⁴¹

Käräjäoikeuksien yhteisestä työtilastosta ilmenee, kuinka kauan rikosasiat keskimäärin ovat käsittelyssä poliisissa, syyttäjällä ja käräjäoikeuksissa. Keskimääräinen käsittelyaika on vuoden 2022 tilaston mukaan 6,0 kuukautta käsittelyssä poliisilla, 2,7 kuukautta syyttäjällä ja 5,1 kuukautta käräjäoikeudessa. Käsittelyajat ovat vuosi vuodelta kasvaneet tasaisesti. Vuoden

---

³⁷ Jokela 2018, 352-353.

³⁸ Jokela 2018, 359.

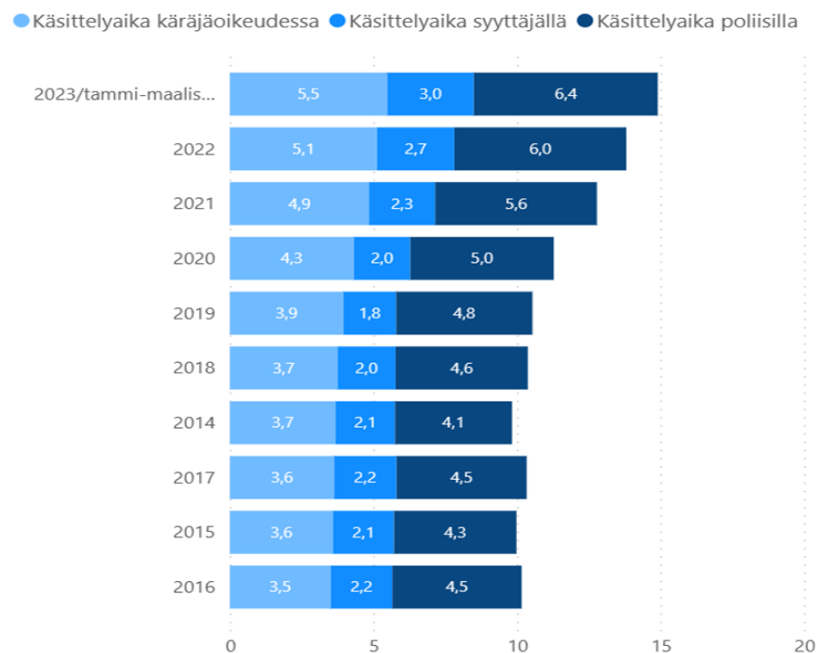
³⁹ Jokela 2018, 353.

⁴⁰ Jokela 2018, 369.

⁴¹ Jokela 2018, 370.

2023 ensimmäisten kolmen kuukauden ajalta huomataan, että tasainen käsittelyaikojen piteneminen jatkuu. Tilastosta voidaan huomata, että käsittelyaika poliisilla, eli esitutkintavaihe on aina kestoaltaan pisin. Esitutinnan pidempi kesto muihin prosessin vaiheisiin nähden on ymmärrettävää, sillä kuten aikaisemmin on todettu, esitutkinta toimii käytännössä rikosoikeudenkäynnin valmisteluna ja on tärkeä osa asian selvittämistä. Tilastosta nähdään, että koko rikosprosessin kesto on viime vuosina ollut keskimäärin yhden vuoden. Ihmisoikeuksien kannalta on tärkeää, että oheisessa tilastossa on otettu huomioon käsittelyajat käräjäoikeuden lisäksi myös syyttäjällä ja poliisilla. Kuten tilastosta voidaan huomata, asian käsittely kokonaisuudessaan kestää keskimäärin kaksi kertaa sen ajan yhteensä, kuin kesto on ainoastaan käräjäoikeudessa. Esimerkiksi Suomen tuomioistuintilastoissa rikosjuttujen käsittelyaika lasketaan jutun vireille tulosta päätöspäivään, eli huomioidaan ainoastaan käsittelyaika käräjäoikeudessa.⁴² Lisäksi koronapandemian aiheuttama jutturuuhka ja sen purkaminen aiheuttavat käsittelyaikojen pidentymiseen entisestään.⁴³

Keskimääräinen käsittelyaika eri vaiheissa

Kuvio 1: Keskimääräinen käsittelyaika eri vaiheissa vuosina 2016-2023.⁴⁴

⁴² Jokela 2018, 38.

⁴³ Oikeusministeriö 2023, 79.

⁴⁴ Tuomioistuinlaitoksen vuositilastoja.

5 Rikosprosessin viiveet

Rikosasioiden käsittelyiden viipyminen on vakava ongelma Suomessa sekä monessa muussa maassa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut Suomen rikkoneen Euroopan ihmisoi-
keussopimuksen 6.1 artiklan velvoitetta oikeudenkäynnin keston kohtuullisuudesta useissa kymmenissä tapauksissa. Vuosien 2000-2010 aikana Suomi on saanut noin 40 huomautusta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta oikeudenkäyntien kohtuuttoman viipymisen vuoksi. Samaa aikaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa oli käsittelyssä useita valituksia koskien oikeudenkäyntien kestoa Suomessa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on lisäksi vahvistanut sovinnon useissa kymmenissä tapauksissa koskien oikeudenkäynnin pituutta Suomessa. Tuomiot ovat usein koskeneet talousrikosasioita, joista pisimillään prosessi on kestänyt melkein 16 vuotta. Viivästykset ovat pääasiassa tapahtuneet jo esitutkinnassa ja syyteharkinnassa, mutta kohtuuttomia viiveitä on ollut myös käräjäoikeudessa sekä hovioikeudessa.⁴⁵ Oikeudenkäynnin kohtuuton viivästyminen on yleisin ihmisoikeusrikkomus. Jopa 70 % Euroopan ihmisoi-
keustuomioistuimen antamista ratkaistuista koskee käsittelyn kestoa.⁴⁶

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaa oli rikottu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapauksessa Kangasluoma v. Finland (EIT 20.1.2004). Tapauksessa oli kyse talousrikossyytteistä. Prosessi kokonaisuudessaan esitutkinnasta lähtien oli kestänyt 7 vuotta ja 4 kuukautta.

Kohtuullisen ajan vaatimusta rikottiin myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapauksessa F and M v. Finland (EIT 17.7.2007). Asian käsittely kesti kokonaisuudessaan 6 vuotta ja 2 kuukautta ja päättyi korkeimman oikeuden hylä-
tessä valituslupan. Tapauksessa oli kyse lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Kohtuullista aikaa arvioitiin huomioiden asian laatu ja vaikeus ottaen huomioon, että syytettynä oli lapsen isä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin oli todennut, että on olemassa monia vastaavia tapauksia, joissa on katsottu rikatun kohtuullinen käsittelyaika. Suomen hallitus ei ollut antanut mitään perusteluja, miksi kyseisessä tapauksessa olisi voitu tulla toiseen tulokseen.

Kuten aikaisemmin on todettu, asia on määrättävä pääkäsittelyyn viipymättä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 12 §:n mukaisesti, kun valmistelu on toimitettu. Käräjäoikeuksissa on kuitenkin jutturuuhkia, jotka vaikeuttavat pääkäsittelyjen aikatauluttamista ja pitkittävät täten käsittelyaikoja.⁴⁷ Tuomioistuinten liiallinen työtaakka, resurssipula taikka jutturuuhkat eivät ole kuitenkaan hyväksyttävä syy oikeudenkäyntien kohtuuttomalle

---

⁴⁵ Jokela 2018, 38.

⁴⁶ Virolainen 2006, 571.

⁴⁷ Jokela 2018, 370.

pitkittymiselle. Euroopan ihmisoikeussopimuksen sopimusvaltiot ovat velvollisia järjestämään tuomioistuinten resurssit niin, että ne täyttävät ihmisoikeussopimuksen velvoitteet.⁴⁸ Jutturuuhkien lisäksi ongelmana on pääkäsittelyjen peruuttaminen, joka aiheuttaa viivytyksiä rikosasioiden käsittelylle ja haittaa asianosaisille. Peruutuksia aiheutuu erityisesti syytettyjen poissaolojen vuoksi. Mahdollisuus pääkäsittelyn peruuttamiselle tuli vuonna 1997 voimaan tulleen lain oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997) mukana. Eräiden tutkimusten mukaan lakimuutoksen astuttua voimaan rikosjuttujen pääkäsittelyistä noin kolmannes jouduttiin peruuttamaan. Tällöin noin 80 prosenttia peruutuksista johtui vastaajien poissaoloista. Yleisimmin vastaajaa ei ollut saatu edes haastettua, mutta oikeuteen haastettuja vastaajia jätti myös tulematta pääkäsittelyyn. Tilanne on jonkin verran parantunut, sillä viime vuosina peruutettuja rikosasioiden pääkäsittelyitä on ollut noin 20 prosenttia.⁴⁹ Sähköinen muistutusjärjestelmä voisi vähentää pääkäsittelyjen peruuntumisia asianosaisen poissaolojen vuoksi.⁵⁰

5.1 Oikeusturvan vaarantuminen

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Perusoikeuksista säädetään perustuslain 2 luvussa. Oikeusturvasta säädetään Suomen perustuslain lisäksi Euroopan Ihmisoikeussopimuksessa, joka velvoittaa Suomea. Oikeusturva kuuluu jokaisen perus- ja ihmisoikeuksiin. Perustuslain 21 § koskee oikeusturvaa, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa edellytetään oikeudenkäynnin tapahtuvan kohtuullisen ajan kuluessa. Myös kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklan mukaan jokaisella rikoksesta syytetyllä on oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman kohtuutonta viivytystä. Nämä ihmisoikeussopimuksen velvoitteet ovat vähimmäisvaatimuksia, joita ei saa rikkoa. Rikosprosessin kohtuuttoman pitkä kesto rikkoo asianosaisten oikeusturvaa.

Rikosprosessin viipyminen on yksi ainoista tilanteissa, joissa perus- ja ihmisoikeuksia sovelletaan suoraan. Rikosprosessin viipyessä kohtuuttomasti asianosaisen oikeusturvan saaminen lykkääntyy, jolloin on kyseessä perus- ja ihmisoikeusrikkomus. Muissa tilanteissa harvemmin sovelletaan suoraan perus- ja ihmisoikeuksia. Pääosin käytetään perusoikeusmyönteistä lain tulkintaa.⁵¹

Rikosprosessin funktiona on oikeusturvafunktio eli rikosprosessin tehtävänä on yksilön oikeusturvasta huolehtiminen. Missään prosessin vaiheessa ei saa loukata tai vaarantaa yksilön

⁴⁸ Virolainen 2006, 571; Jokela 2018, 40.

⁴⁹ Jokela 2018, 389-390.

⁵⁰ Oikeusministeriö 2023, 79.

⁵¹ Aarnio 2011, 84.

oikeuksia eli ihmisoikeuksia.⁵² Oikeusturvan kannalta syytetyille sekä asianomistajalle on usein tärkeää saada ratkaisu asiaan, jotta he pääsevät eteenpäin elämänsä muilla osa-alueilla. Asianomistajan etu on saada mahdollisimman pian täytäntöönpanokelpoinen tuomio kärsimättään vahingosta.⁵³ Oikeusprosessit koetaan usein psyykkisesti kuormittaviksi tilanteiksi, sillä prosessilla on sosiaalisia, psyykkisiä ja taloudellisia vaikutuksia ihmisten elämään.⁵⁴ Oikeudenkäyntejä käsittelevät asiat koskevat usein elämän herkimpiä ja tärkeimpiä alueita, kuten turvallisuutta, perhettä, huoltajuutta, lasten asumista, toimeentuloa, ympäristöä, työtä taikka vapauden menettämistä vankeusrangaistuksen myötä.⁵⁵ Oikeusjutun ollessa vireillä se voi muodostua asianosaisen ajatuksia ja arkielämää hallitsevaksi asiaksi. Täten prosessin pitkä kesto voi olla erityisen kuormittavaa henkisesti asianosaisille.⁵⁶ Oikeusprosessit voivat aiheuttaa monelle asianosaiselle sopeutumishäiriöitä taikka reaktiivisia häiriöitä kuten voimakkaita tunnereaktioita, ahdistuneisuutta, masennusta, käytösongelmia, unettomuutta tai keskittymisvaikeuksia. Tällaiset oireet voivat vaikuttaa merkittävästi henkilön kykyyn esiintyä oikeudenkäynnissä. Oikeusprosessiin sidonnaiseen stressiin voi vaikuttaa monet tekijät yksilöstä ja tilanteesta riippuen. Tilannetekijöistä keskeisimpiä on prosessin kesto.⁵⁷ Oikeudenkäynnin viiveet vaarantavat yksilön oikeusturvaa ja käsittelyn oikeusvarmuutta. Oikeusvarmuuden kannalta asian valmistelu ja selvittäminen prosessin aikana perusteellisesti on välttämätöntä, mutta pahimmassa tapauksessa oikeudenkäynnin pitkä kesto saattaa johtaa siihen, ettei edes oikealla ratkaisulla ole enää tosiasiallista merkitystä asianosaisille.⁵⁸

Syyttäjät ovat tärkeässä asemassa varmistamassa, että ihmis- ja perusoikeudet sekä laillisuusperiaate toteutuvat rikosprosessissa. Syyttäjän tulee varmistaa, ettei rikosoikeudellisiin toimenpiteisiin ryhdytä syyttömiä vastaan ja että rikoksiin syyllistyneet saatetaan edesvastuuseen mahdollisimman pian.⁵⁹ Syylliseksi epäillyn kannalta erityisesti esitutkinnan toimittaminen ilman aiheetonta viivytystä on erityisen tärkeää, ettei hän joudu olemaan rikoksesta epäillyn asemassa tarpeettoman kauaa.⁶⁰ Syyttäjän tehtävänä on syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 9 §:n mukaan huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteutumisesta asiassa, jota hän käsittelee. Syyttäjän on huolehdittava, että asian käsittely sujuu joutuisasti, taloudellisesti ja tasapuolisesti asianosaisten oikeusturvan sekä yleisen edun edellyttämällä tavalla.

Kuten on todettu, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 41 artiklan mukaan rikosprosessin asianosainen voi valittaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen kokiessaan, että prosessissa

---

⁵² Jokela 2018, 9.

⁵³ Jokela 2018, 370.

⁵⁴ Häkkänen-Nyholm 2017.

⁵⁵ Virolainen 2006, 568-569; Häkkänen-Nyholm 2017.

⁵⁶ Virolainen 2006, 568-569.

⁵⁷ Häkkänen-Nyholm 2017.

⁵⁸ Virolainen 2006, 568.

⁵⁹ Jokela 2018, 65.

⁶⁰ HE 222/2010 vp., 188.

rikotaan ihmisoikeussopimusta. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 41 artiklan mukaan ihmisoikeussopimusta rikkova valtio voidaan velvoittaa suorittamaan hyvitystä loukatun osapuolen kärsimästä vahingosta ja hänen oikeudenkäyntikuluistansa. Myös kansallisella tasolla on säädetty erityinen laki oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä. Hyvitystä oikeudenkäynnin viivästymisestä toimii jälkikäteisenä oikeussuojakeinona.

5.2 Hyvitys viiveestä

Vuonna 2009 säädettiin erityinen laki oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä (362/2009, hyvityslaki). Laki säädettiin, koska oikeudenkäyntien viivästymisistä aiheutui vakavia ja toistuvia oikeusturvaongelmia. Perusteettomien viivästysten ehkäisemiseksi otettiin käyttöön asian kiireelliseksi määrittäminen, joka lisättiin oikeudenkäymiskaaren vuonna 2009. Kiireelliseksi määrittämisestä säännellään oikeudenkäymiskaaren 19 luvussa. Kiireelliseksi määrittäminen toimii ennakollisena oikeussuojakeinona.⁶¹ Käräjäoikeus antaa määräyksen asian kiireellisyydestä, jolloin asia käsitellään ennen muita asioita. Kiireelliseksi määrittäminen edellyttää erityisen painavaa syytä, jota arvioitaessa otetaan huomioon oikeudenkäymiskaaren 19 luvun 1 §:n mukaan asian laatu ja merkitys asianosaiselle, oikeudenkäynnin kesto sekä muut mahdolliset perusteet. Erityinen peruste täyttyy esimerkiksi tilanteessa, jossa on vaarana ihmisoikeusloukkaus.⁶² Oikeudenkäymiskaaren 19 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan kiireelliseksi määrittäminen on voimassa käräjäoikeuden pääasian ratkaisuu asti. Kiireellisyys määräys ei siis koske muutoksenhakuasteita. Käytännössä alioikeudessa kiireelliseksi määrättyt asiat tulee kuitenkin käsitellä joutuisasti myös hovioikeudessa.⁶³

Hyvityslain 3 §:n mukaan valtion varoista voi hakea kohtuullista viivästyshyvitystä jälkikäteisenä oikeussuojakeinona. Hyvityksen tarkoituksena on hyvityslain 6 §:n mukaan korvata rahakorvauksena viivästymisen aiheuttamaa huolta ja epävarmuutta. Hyvitystä ei vaadita suoraan valtiolta, vaan sitä on vaadittava hyvityslain 7 §:n mukaisesti pääasiaa käsittelevältä tuomioistuimelta. Hyvitystä on vaadittava ennen pääasian käsittelyn päättymistä. Vaatimus on perusteltava. Vaatimus voidaan esittää suullisesti tai kirjallisesti. Tuomioistuin ei voi määrätä hyvitystä viran puolesta eikä hyvityksen vaatiminen kanneteitse pääasian käsittelyn jälkeen ole mahdollista. Vaatimus hyvityksestä ratkaistaan pääasian yhteydessä hyvityslain 9 §:n mukaisesti. Oikeudenkäynnin viivästymistä arvioitaessa otetaan erityisesti huomioon oikeudenkäynnin kesto. Hyvityslain 4 §:n mukaan lisäksi huomioidaan ensinnäkin asian laatu ja laajuus, toiseksi asianosaisten, viranomaisten ja tuomioistuinten toiminta oikeudenkäynnissä ja kolmanneksi asian merkitys asianosaiselle. Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö tulee myös ottaa huomioon arvioitaessa oikeudenkäynnin viivästymistä.

⁶¹ Markus 2022, 2.

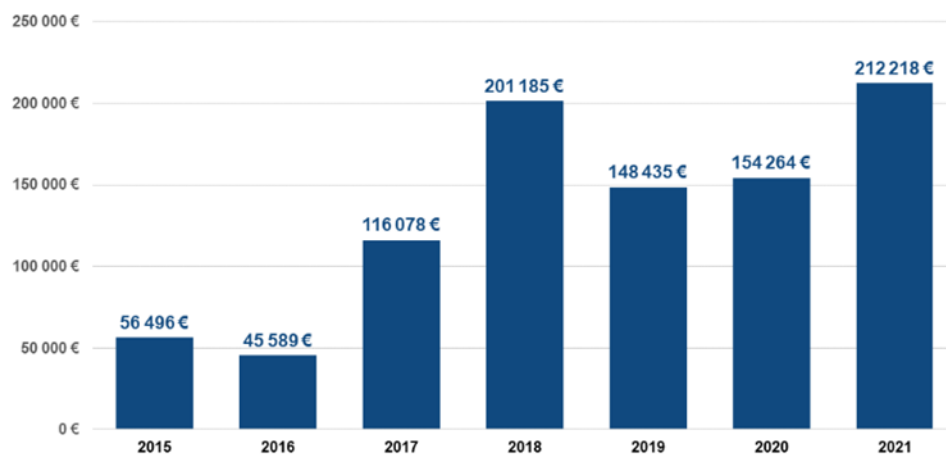
⁶² Jokela 2018, 43.

⁶³ Jokela 2018, 43-44.

Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö koskee ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (SopS 19/1990) 6 artiklan 1 kappaleen soveltamista. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 41 artiklan mukaan ihmisoikeussopimusta rikko-
kova valtio voidaan velvoittaa suorittamaan hyvitystä loukatun osapuolen kärsimästä vahin-
gosta ja hänen oikeudenkäyntikuluistansa.

Tuomioistuinten määräämien hyvityskorvausten maksamisesta asianosaisille huolehtii Valtio-
konttori. Tuomioistuimen tehtävä on ratkaisun tultua lainvoimaiseksi toimittaa tiedot hyvityk-
sestä Valtiokonttorille, jolloin korvaus maksetaan kuukauden kuluessa.⁶⁴ Valtiokonttorin mak-
samat oikeudenkäynnin viivästymishyvitykset ovat kasvaneet suuresti vuosien 2015 ja 2021 vä-
lillä. Valtiokonttori maksoi vuonna 2015 korvauksia 56 496 euroa ja vuonna 2021 korvausta
maksettiin jopa 212 218 euroa. Hyvityksen määrä yhdelle henkilölle on hyvityslain 6 §:n mu-
kaan 1 500 euron ja 10 000 väliltä. Hyvitystä maksetaan kultakin vuodelta, jona oikeuden-
käynti on viivästynyt tuomioistuimen tai viranomaisen vastuulla olevasta syystä.

**Valtiokonttorin maksamat oikeudenkäynnin
viivästymishyvitykset 2015 – 2021
(sis. hyvitys, kulut, viivästyskorko)**

Kuvio 2: Valtiokonttorin maksamat oikeudenkäynnin viivästymishyvitykset 2015-2021.⁶⁵

Korkein oikeus katsoi tapauksessa KKO 2021:14, että henkilöllä oli oikeus 3 000 euron viivästyshyvitykseen. Oikeudenkäynnin katsottiin viivästyneen kaksi vuotta viranomai-
sen vastuulla olevista syistä. Henkilön syyksi oli luettu avunanto törkeässä

⁶⁴ Valtiokonttori 2022.

⁶⁵ Valtiokonttori 2022.

kirjanpitorikoksessa ja törkeässä veropetoksessa. Hän oli laatinut tekaistuja laskuja yhtiön nimissä kahdelle muulle yhtiölle. Henkilöä oli kuultu ensimmäisen kerran vuonna 2008 epäiltynä rikoksesta koskien vain toista yhtiötä. Kuitenkin oli katsottu oikeudenkäynnin alkaneen vasta vuonna 2010, kun henkilöä kuultiin samasta rikoksesta koskien toista yhtiötä.

Henkilön vaatimus hyvityksestä oikeudenkäynnin viivästymisen johdosta hylättiin korkeimman oikeuden tapauksessa KKO 2010:31. Osakeyhtiö oli tehnyt rikosilmoitukset henkilön epäillyistä talousrikoksista vuonna 2000. Henkilö oli saanut tietää rikosilmoituksista. Henkilöä kuultiin epäiltynä rikoksesta esitutkinnassa ensimmäisen kerran vuonna 2006. Henkilö vaati hyvitystä 10 000 euroa, vedoten vuonna 2000 tehtyyn rikosilmoitukseen. Korkein oikeus katosi, että henkilö oli ollut rikoksesta epäillyn asemassa saatuaan tiedon häntä koskevista rikosepäilyistä vuonna 2006, koska toimivaltainen viranomais ei ollut kohdistanut toimenpiteitä henkilöön ennen tätä. Esitutinnan käynnistymisestä lainvoimaiseen tuomioon kului neljä vuotta, joka on asian laatu huomioon ottaen kohtuullinen aika.

5.3 Rikosprosessien tehostaminen ja nopeuttaminen

Rikosprosessin joutuisuus parantaa yksilöiden oikeusturvaa. Prosessin joutuisuudella on kriminaalipoliittista merkitystä ja se voi vaikuttaa rikollisuuden ehkäisemiseen. Monessa tapauksessa nopealla käsittelyllä, mukaan lukien esitutkinta ja syyteharkinta, voidaan katkaista tehokkaasti etenkin nuoren henkilön rikoskierre.⁶⁶

Viime vuosien aikana oikeusministeriön työryhmät ovat valmistelleet useita kehittämissuhteita rikosprosessin tehostamiseksi ja käsittelyaikojen nopeuttamiseksi. Viimeisin työryhmän muistio on keväältä 2023 ja käsittelee rikosprosessin sujuvoittamista. Tutkinta-ajat ovat kasvaneet esitutkinnassa ja rikosten selvitystaso on heikentynyt. Koronapandemian aikana syyteharkinnassa olevien ratkaisemattomien asioiden määrä kasvoi merkittävästi ja syyteharkinta-ajat pitenevät. Määrää ei ole saatu palautettua hyväksyttävälle tasolle. Eduskunnan lakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota, että tuomioistuinten käsittelyajat ovat olleet jo vuosia pitkiä. Käsittelyaikojen pidentyminen kertoo, että rikosprosessit tarvitsevat tehostamista. Esitutkitaviranomaisten ja oikeuslaitosten resurssit eivät ole riittävässä suhteessa tehtäviin, laatuvaatimuksiin eikä yhteiskunnalliseen merkitykseen. Lisäksi toimintaympäristön muutokset selittävät tarvetta rikosprosessin tehostamiselle. Vaikka lainsäädäntö tarjoaa jo toimintaa tehostavia menettelytapoja ja työkaluja, on niiden käyttö vähäistä.⁶⁷

⁶⁶ Virolainen 2006, 569.

⁶⁷ Määttä 2023; Oikeusministeriö 2023:16. Käräjäoikeuden tuomari ja mediatuomariverkoston jäsen Jyrki Määttä käsittelee Tuomioistuinlaitoksen blogissa rikosprosessin joutuisuutta jokaisen perusoikeutena ja viittaa oikeusministeriön työryhmän muistioon 2023:16.

Oikeusministeriön työryhmän tavoitteena oli arvioida, kuinka rikosasioiden käsittelyä voitaisiin sujuvoittaa. Tarkastelussaan työryhmä otti huomioon kaikki rikosprosessin vaiheet eli esitutinnan, syyteharkinnan ja tuomioistuinkäsittelyn sekä niiden nivelkohdat. Erityisessä tarkastelussa oli viranomaisten välinen yhteistyö esitutkintavaiheessa, sekä muualla rikosprosessissa. Tarkasteltaessa mahdollisuuksia nopeuttaa käsittelyä tehostamalla taikka karsimalla vaiheita, on erityisen tärkeää huomioida, ettei asianosaisten oikeusturva vaarannu.⁶⁸

Oikeudenkäyntien sujuvoittamiseksi on lisätty videoyhteyden käyttöä sekä laajentamalla yhden tuomarin kokoonpanossa ratkaistavien asioiden käyttöalaa ja poissaolokäsittelyjä. Kehitysehdotuksina on noussut esimerkiksi tuomioistuimen perustelujen kehittäminen fraasimalleilla. Digitalisaation ja sähköisten menettelyjen hyödyntäminen voisivat myös sujuvoittaa prosessia.⁶⁹

6 Yhteenveto ja pohdinta

Yhteenvetona voidaan todeta, että rikosprosessissa ilmene useita viiveitä ja ongelmakohtia, jotka vaarantavat yksilön oikeusturvaa. Kuten on todettu aikaisemmin useasti, perustuslain 21 §:n mukaa jokaisen oikeusturvaan kuuluu saada asiansa käsiteltyä ilman aiheetonta viivytystä. Perustuslain 21 §:ssä todetaan, että oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet turvataan lailla. Silti joutuisuusvaatimusta ei pystytä aina toteuttamaan täysin. Yksinkertaisissakin rikosasioissa, ilman mitään erikoisia tilanteita, prosessi saattaa kestää pitkään. Kuten todettiin tuomioistuinlaitoksen vuositilastosta, keskimääräinen käsittelyaika rikosasioissa on noin yhden vuoden.⁷⁰ Pitää lisäksi huomioida, ettei kyseisessä tilastossa ole huomioitu muutoksenhakua. Muutoksenhakua ei ole käsitelty tässä opinnäytetyössä laisinkaan. On huomioitava, että käsittelyn jatkuessa muutoksenhakuasteisiin, prosessin kesto voi olla vielä huomattavasti pidempi.

Käsittelyaika poliisilla eli esitutkinnassa on selkeästi pisin. Esitutkintavaihe kestää keksimäärin puoli vuotta.⁷¹ Esitutkintaa koskee myös joutuisuusvaatimus. Esitutkintalain 3 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä. Silti esitutkintavaihe kestää puolet koko prosessin keskimääräisestä kestosta.⁷² Esitutkinta toimii nykyään käytännössä rikosasian valmisteluna⁷³, joten asian huolellinen ja riittävä tutkiminen on erityisen tärkeää.⁷⁴

---

⁶⁸ Oikeusministeriö 2023, 13.

⁶⁹ Oikeusministeriö 2023, 79.

⁷⁰ Tuomioistuinlaitoksen vuositilastoja.

⁷¹ Tuomioistuinlaitoksen vuositilastoja.

⁷² Tuomioistuinlaitoksen vuositilastoja.

⁷³ Jokela 2018, 168.

⁷⁴ HE 222/2010 vp., 188.

Tuomioistuinlaitoksen vuositilastosta (kuvio 1) voidaan nähdä, että vuosien 2016-2023 aikana käsittelyajat ovat pidentyneet joka vuosi. Voidaan todeta, ettei Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen Suomelle antamilla useilla huomautuksilla oikeudenkäyntien kohtuuttomasta viipymisestä vuosien 2000-2010 aikana ole ollut merkittävää vaikutusta oikeudenkäyntien keston kohtuullistamiseen. Käsittelyaikojen pitkään keston on kiinnitetty huomiota, mutta silti käsittelyajat vain pitenevät. Lakivaliokunnan mukaan käsittelyaikojen pitenemisen syynä on liian vähäinen henkilöstömäärä töiden määrään ja laatuun nähden. Lakivaliokunta on todennut, että henkilöstön ylikuormittuneisuus on keskeinen ongelma oikeuden hoidossa. Liian vähäinen määrä henkilöstöä heijastuu asianosaisille käsittelyn pitkänä kestona sekä rikosvastuun toteutumisen heikentymisenä.⁷⁵ Kuitenkaan resurssipulaa taikka liiallista työtaakkaa ei ole pidetty hyväksyttävänä syynä oikeudenkäyntien kohtuuttomalle pitkittymiselle. Tuomioistuinten tulisi järjestää resurssit niin, että pystyy noudattamaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen velvoitteita.⁷⁶

Tuomioistuinlaitokselle on osoitettu pysyvää lisärahoitusta vuodesta 2024 alkaen 19,4 miljoonaa euroa oikeudenhoidon resurssien varmistamiseksi. Lisärahoitus on mahdollistanut yli sadan uuden työntekijän rekrytoinnin. Aluksi käsittelyajat tulevat pidentymään, kun ruuhkia puretaan ja uutta henkilöstöä perehdytetään. On arvioitu, että jatkossa käsittelyajat tulevat lyhentymään tuomioistuinten työtilanteen parantuessa ja henkilöstön kuormituksen vähentyessä.⁷⁷ Vuoden 2023 alussa tuomioistuinviraston tekemän laskelman mukaan henkilöstön menoihin tarvittaisiin pysyvää lisärahoitusta vuosittain noin 30 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi on tarve noin 8 miljoonan euron lisärahoitus vuosille 2023-2026 ruuhkien purkamiseksi ja käsittelyaikojen nopeuttamiseksi. Perusrahoituksesta johtuva pitkäaikainen resurssipula on tuomioistuinlaitoksen keksinen haaste, jonka takia käsittelyajat ovat kohtuuttoman pitkiä.⁷⁸ Voidaan todeta, että saatu lisärahoitus ei ole riittävä. Vuodesta 2024 alkaen saatu lisärahoitus on alle kaksi kolmasosaa laskelman mukaisesta tarvittavasta pysyvästä rahoituksesta eikä laskelman mukaista lisärahoitusta käsittelyaikojen nopeuttamiseksi ja ruuhkien purkamiseksi ole saatu ollenkaan. Voidaan todeta, että lisärahoitusta ja lisäresursseja tarvitaan vielä huomattavasti lisää, jotta käsillä oleva ongelma voisi korjaantua ja käsittelyaikoja saataisiin nopeutettua.

⁷⁵ Oikeusministeriö 2023, 17-18.

⁷⁶ Virolainen 2006, 571; Jokela 2018, 40.

⁷⁷ Tuomioistuinvirasto 2023.

⁷⁸ Tuomioistuinvirasto 2023.

Lähteet

Kirjallisuus ja artikkelit

Aarnio, A. 2011. Luentoja lainopillisen tutkimuksen teoriasta. Helsinki: Unigrafia Oy Yliopistot.

Ervo, L. 2005. Oikeudenmukainen oikeudenkäynti. Helsinki: WSOY.

Fredman, M., Kanerva, J., Tolvanen, M. & Viitanen, M. 2020. Esitutkinta ja pakkokeinot. 6. painos. Helsinki: Alma Talent Oy.

Hirvonen, A. 2011. Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Helsinki.
<https://helda.helsinki.fi/items/9f946224-556d-4b2e-a071-d23a6cfa78b6>

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2010. Kirjoitetaan juridiikkaa. 3. painos. Helsinki: Talentum.

Häkkänen-Nyholm, H. 2017. Oikeusprosessiin liittyvä stressi ja reaktiiviset häiriöt. Duodecim lehti 24/2017. Helsinki: PsyJuridica Oy a Helsingin yliopisto.

Jokela, A. 2018. Rikosprosessioikeus. 5. painos. Helsinki: Alma Talent.

Markus, J. 2022. Oikeudenkäynnin viivästymisen ja sen hyvittäminen. Edilex 2022/44.
www.edilex.fi/artikkelit/28527

Määttä, J. 2023. Rikosprosessin joutuisuus on jokaisen perusoikeus. Blogikirjoitus. Tuomioistuinelaitos. Viitattu 25.3.2024. <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/ajankoh-taista/blogi/rikosprosessinjoutuisuusonjokaisenperusoikeus.html>

Virolainen, J. Prosessin pitkittymisen syistä, seurauksista ja ehkäisykeinoista. Defensor Legis 4/2006.

Virallislähteet

Euroopan ihmisoikeussopimus (EIS)

Euroopan unionin perusoikeuskirja

HE 222/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi.

Muut lähteet

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2023:16. Viitattu 9.4.2024.
https://www.edilex.fi/ministerioiden_julkaisut/30639.pdf

Poliisi. Oikeuskäsittely. Viitattu 28.3.2024. <https://poliisi.fi/oikeuskasittely>

Syyttäjälaitos. Asianosaisena rikosprosessissa. Viitattu 28.3.2024. <https://syyttajalaitos.fi/asianosaisena-rikosprosessissa>

Syyttäjälaitos. Rikosasian käsittely. Viitattu 28.3.2024. <https://syyttajalaitos.fi/rikosasian-kasittely>

Tuomioistuinelaitos. 2021. Hyvitys oikeudenkäynnin viivästymisestä. Viitattu 20.4.2024. <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/asiointijajulkisuus/kutsuttunaoikeuden-kayntiin/hyvitysoikeudenkaynninviivastymisesta.html>

Tuomioistuinlaitoksen vuositilastoja. Käräjäoikeudet, ratkaistut rikosoikeudelliset asiat. Viitattu 15.4.2024. <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrl-joiOGEwMTUxNWltMGQ1Ni00ZGE4LTlhMzUtODJiNWUwOGNkZGJkIiwidCI6IjdjMTRk-ZmE0LWMwZmMtNDcyNS05ZjA0LTc2YTQ0M2RlYjA5NSIsImMiOjh9&pageName=ReportSectionea784f77af9fc2b4499e>

Tuomioistuinvirasto. Tiedotteet ja uutiset 2023. Julkaistu 3.3.2023. <https://tuomioistuinvirasto.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteetjauutiset/2023/vuonna2022tuomioistuintenvireilla-olevienasioidenmaaratpysyivatedelleenkorkeallatasolla.html>

Tuomioistuinvirasto. Tiedotteet ja uutiset 2023. Julkaistu 19.12.2023. <https://tuomioistuinvirasto.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteetjauutiset/2023/tuomioistuimiinrekrytoidaanensivuonnaylisatauuttatyontekijaa.html>

Valtiokonttori. 2022. Hyvitys oikeudenkäynnin viivästymisestä. Viitattu 11.4.2024. https://www.valtiokonttori.fi/palvelut/korvaus-ja-vahinkopalvelut/hyvitys-oikeudenkaynnin-viivastymisesta/#_tilastoja

Oikeuskäytäntö

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin 17.7.2007 F and M v. Finland

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin 20.1.2004 Case Kangasluoma v. Finland

KKO 2021:14

KKO 2016:45

KKO 2010:31

Kuviot

Kuvio 1: Keskimääräinen käsittelyaika eri vaiheissa vuosina 2016-2023.	19
Kuvio 2: Valtiokonttorin maksamat oikeudenkäynnin viivästymishyvitykset 2015-2021.	24